

פניני הרמ"א

יו"ל ע"י "קהילת הרמה" בירושלים עיה"ק תובב"א
שע"י יוצאי ישיבה הרמה דלונדון יצ"ו

זמני עיה"ק ירושלים תובב"א:

הזלה"ג - 12:7 / צאת השבת [ר"ת] - 9:03

בנשיאות עט"ר מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליקים שלעזינגער שליט"א

מפניני רבינו:

ויכתב משה את מוצאיהם למסעיהם עפ"י ה' ואלה מסעיהם למוצאיהם. (לג. ב.), כבר האריכו המפרשים בביאורו של הכתוב, ולמה נהפך הסדר אשר תחלה הזכיר מוצאיהם למסעיהם ואח"כ מסעיהם למוצאיהם? ואולי י"ל כי מוצא הוא מלשון מקרה ומאורע שמצא אותם בדרכם, כאשר הזכירה התורה המאורעות אשר מצאם במקומות חניותיהם, וכן כתוב כבר בתחלת יציאם ממצרים שנאמר ומצרים מקברים וכו' ופירש"י שהיו טרודים בקבורת מיתיהם ולא הרגישו ביציאתם של ישראל, ולכאורה נראה מזה שהיותם טרודים זו היתה סיבה שיוכל ישראל לצאת באין מפריע אותם, אבל האמת שמצד השגחת ה' אינו כן, אלא מפני שישראל היו צריכים לצאת ממצרים ע"כ נגזרה המיתה כדי המצריים טרודים ויוכלו ישראל לצאת בלי שיעכבו אותם.

וכן הם כל המאורעות שבעולם וכל המוצא את האדם, שאין המקרה סיבה לדבר אלא יש השגחה פרטית להיות מאורע זה לתכלית המכוון ממנו ית"ש, וזה שאמר הכתוב ויכתוב משה מוצאיהם למסעיהם עפ"י ה', כי מצידו ית"ש היתה כתיבת משה כמו שהוא באמת מוצאיהם למסעיהם, המוצא אותם בדרכם היה לצורך מסעיהם, שהמסע היה סיבה למאורע ההוא, אולם פשטיה דקרא בסיפור הדברים כמו שנראה לעינינו, נאמר אלא הם מסעיהם למוצאיהם, כאילו היה המוצא אותם סיבה להשתלשלות המסעות וכמשנ"ת.

(מתוך ספר בית אב עה"ת ח"א)

* * *

פניני הפרשה:

ונכבשה הארץ לפני ה' ואחר תשבו וגו'. (לב. כב.), אמר מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל שנאמר בזה דינא דכדי לקדש את הארץ אין צורך בכיבוש כל הארץ ממש, רק שיהיה בגדר כיבוש "לפני ה'", וכמבואר בהרבה מקומות שאכן לבסוף עדיין לא כבשו את כל הארץ, ורק כמה שהיו צריכים אז, והוא בגדר 'רובו ככולו' עב"ד.

(מפי הגאון הגדול רבי אברהם גורביץ שליט"א ששמע מפי קדשו)

למטה יהודה כלב בן יפונה: ולמטה בני שמעון שמואל בן עמיהוד: למטה בנימין אלידד בן כסלון. (לט. כ - כא), באור החיים הקדוש העיר למה דוקא באלו שלשה שבטים לא כתיב 'נשיא', כמו שנאמר אצל כל שאר השבטים. ואמר הגאון הגדול רבי אליהו דוב וואכטפויגל שליט"א (ראש הישיבה גדולה דסאוטה פולסבורג יצ"ו) דהלא הבית המקדש נבנית בחלקו של יהודה ובחלקו של בנימין, וגם היה לשבט שמעון חלק בחלקו של יהודה, ולשון "נשיא" הוא כיבוד וגבהות לאדם, ומאחר שאין גבהות לפני המקום, א"כ מי שיש לו הבית המקדש בחלקו אין ראוי לו לנהוג בעצמו שום שררה כיון שהבית המקדש הוא בפניו.

(מכתבי תלמידים)

* * *

קול רבינו [מאמרי השקפה ומוסר]:

מאמר "בכח התורה"

[מתוך ספר בית אב שיחות החדש - נאמר בשנת תשס"ט לפ"ק]

לפעמים הוא מתרכז לעסוק במצבו הרוחני, אבל צריך שיהיה להיפך, סתם הלך מחשבתו הוא בעניניו הרוחניים אלא שעת הצורך הוא מוכרח לחשוב בצרכיו הגשמיים.

מצאנו ב' פעמים פרשה דבני גד ובני ראובן, א' דכתיב "ויראו את ארץ יעזר ואת ארץ גלעד והנה המקום מקום מקנה" (לב. א.), ומודגש כאן

דברנו מאיש אשר רוח בו (עי' בית אב שיחות החדש פרשת פנחס מאמר יב), דהיינו שהעיקר אצלו העסק הרוחני, הוא יכול להיות מנהיג ישראל, ואכן רק הוא יכול להיות מנהיג עצמו, הנה צריך האדם לעסוק גם בענינים רוחניים וגם בענינים גשמיים, והנפק"מ מה העיקר אצלו, היינו אם סתם הוא דבוק בעסקיו הגשמיים והם מדאיגים אותו, אלא

והיה להם מקנה גדול וחבבו את ממונם וישבו להם חוץ מארץ ישראל לפיכך גלו תחלה מכל השבטים".

ונראה המכוון, כי ידעו שב"ג וב"ר אנשים גדולים היו בני פמליא דיהושע, וגם ידעו כי עבר הירדן הוא חלקם בשביל רוב המקנה והעשירות כמובא מכתבי המקובלים, ואם כן מה הטענה אליהם, הטענה היא כי ודאי לבסוף היה מגיע להם אבל עכשיו באמצע מלחמת אר"י לא היה להם לחשוב על זה וכמשנ"ת.

והיינו שעל פי התורה לא היה ראוי לחשוב ומכל שכן לבקש על זה, ולא משנה כלום שזה מגיע להם מן השמים לפי השגותיהם, על פי הלכה, הוא כח התורה, לא היו רשאים לעשות כן עתה שזה הוא המכריע ושום חשבונות ומחשבות אחרות אין להם מקום, וכיון שעשו בלי כח התורה, ע"כ לא נתקיימה הנכסים וגלו קודם כדאיתא שם במדרש.

כן האדם, אין לו להרגיל מחשבות מערכת מחשבותיו לפי חשבונות טבעיים וגם לא לפי חשבונות שמימיים [כמו שהיה אצל ב"ג וב"ר, וכן אצל קרח שראה ברוה"ק], ואלא רק להתנהג לפי כח התורה, אז יש לקיום למעשיו.

וכן הוא אצל מרדכי, שאמנם ראוי היה לכאורה שאחר הנס יעזוב את בית המלך וישבו ללימודו, וזו היתה טענת מקצת הסנהדרין (מגילה דף טז:), וכן רצו משפחתו [כאשר הארכנו במקום אחר], אבל רצוי לרוב אחיו, כן פסקו הסנהדרין שם וחייב כח התורה שישאר בבית המלך, וזה היה תפקידו, ומילוי חובתו.

הוא ענין מעשיו של כל אדם בכל שעה, אם שנמשך אחר עוה"ז, ואפילו אם רוצה לימשך אחר חפצי שמים לא תמיד מכוון להאמת, אלא הכל תלוי בדבר אחד, בכח התורה, אל תקרי הליכות עולם אלא הלכות עולם, והוא פי' שהאדם נמשך אחר מחשבתו, אם שונה הלכות בכל יום, אם כל תהלוכותיו וחשבונותיו על פי הלכות התורה כאמור, וקצרתי.

והוא פי' המדרש זכה בחכמה זכה בכל וכו' אם היא מתנה מן השמים וכו', והיינו מי שניתנה לו

לכאורה דבר מיותר "ויראו וכו' והנה המקום מקום מקנה", ויעויין בבית אב עה"ת ח"ב שם ביארתי שזו היתה עיקר הטענה שראו את המקום מקנה, על פי מש"כ הרמב"ם בהלכות מלכים (פ"ז הט"ו) שההולך למלחמת מצוה יחשוב רק בזה שהוא חלוץ למלחמת ד' ולא יחשוב לא בבניו ולא באשתו, ואילו היתה זו מחשבת ב"ג וב"ר בשעת כיבוש הארץ כראוי, לא היו רואים כלל שיש כאן מקום מקנה, מה להם כלל להתבונן ע"ז ולראות זה, וכמו שאמרו (אבות פ"ג מ"ז) ההולך בדרך ועוסק בתורה ואומר מה נאה אילן זה מתחייב בנפשו, מה לו כלל לראות את זה אם הוא שקוע בדברי תורה, ואכן זוהי טענת המדרש (כב, ח) שהחליפו בין העיקר והטפל, ושחבבו את ממונם, מה להם לחשוב על ממונם ועל המקנה רב בשעת הליכתם למלחמת כיבוש הארץ לפני ד'.

והוא שכעס עליהם משה לומר כן עשו אבותיכם, דלכאורה מה זה שייך לענין מרגלים שהוציאו דיבה על אר"י, אלא כמו שהתם כלב ויהושע לא ראו כלל הערים הבצורות ואנשי מדות וכו', כי כל מחשבתם במצות ד' לכבוש את הארץ ולחשוב בתנאים הרוחניים של הארץ, משא"כ המרגלים חשבו מחשבות חולין גשמיות על אר"י ועל כן טעו ונכשלו, וזה שאמרו יהושע וכלב עלה נעלה השמימה, נעשה סולמות, אנו צריכים להסתכל על אר"י בעינים רוחניות אז נזכה לאר"י, ועיי"ש בבית אב עוד, כי האדם צריך לשלוט ברוחו לעשות מעשיו בתורה ובמצוה.

והנה עוד איתא במדרש הנ"ל (אות ו) על ב"ג וב"ר: "הלכה שלש מתנות נבראו בעולם זכה באחת מהן נטל חמדת כל העולם זכה בחכמה זכה בכל זכה כו' אימתי בזמן שהן מתנות שמים ובאות בכח התורה אבל גבורתו ועשרו של בשר ודם אינו כלום כו' ומתנות אלו בזמן שאינן באין מן הקדוש ברוך הוא סופן להפסק ממנו כו' שני חכמים עמדו בעולם אחד מישראל ואחד מעובדי כוכבים כו' ושניהם נאבדו מן העולם כו' וכן שני עשירים עמדו בעולם אחד מישראל ואחד מאמות העולם קרח מישראל והמן מאמות העולם ושניהם נאבדו מן העולם למה שלא היה מתנתן מן הקדוש ברוך הוא אלא חוטפין אותה להם, וכן אתה מוצא בבני גד ובני ראובן שהיו עשירים

חכם בחכמתו וגיבור וכו' בזאת יתהלל המתהלל
השכל וידוע אותי (ירמיה ט. כב - כג), שידע לעמוד
בנסיונו להשתמש בכל זה לשלמותו הרוחנית
וידוע אותי.

חכמה יכול לזכות בזה בעוה"ב אם משתמש בה
כראוי דהיינו בכח התורה, וכן בגבורה ועושר וכל
מעלותיו אם עומד בנסיונות הזמן להשתמש
כראוי לצורך שלמות רוחני, וכדכתיב אל יתהלל